

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу Ісакової Ольги Олексіївни «Особливості формування постійних зубів у дітей з визначенням їх зубного віку залежно від структурно-функціонального стану кісткової тканини щелеп і скелету», яка подана у разову спеціалізовану вчену раду ДФ 35.600.063 у Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького МОЗ України на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 221 – «Стоматологія»

Актуальність теми дисертаційного дослідження.

Діти одного паспортного віку часто відрізняються за рівнем морфофункціонального розвитку. Біологічний вік дітей і підлітків можна визначити за допомогою таких морфологічних критеріїв як: ріст і маса тіла; кількістю молочних і постійних зубів та термінами їх прорізування - зубний вік; ступінь розвитку вторинних статевих ознак; ступенем диференціювання скелета - кістковий вік, який характеризує біологічне дозрівання організму на всіх етапах онтогенезу. Кістковий вік протягом тривалого часу визначали при рентгенологічному дослідженні кисті руки - достатньо вивчити осифікацію, розміри і співвідношення скелета кисті. В стоматології, а саме в ортодонтії одним із перших почав вивчати рентгенограми кисті руки ще у 1937 році T.W. Todd. Проте за останні десятиліття частіше, особливо при масових обстеженнях, аналізують стан кісткової тканини за результатами ультразвукової денситометрії, що дозволяє оцінити мінеральну щільність кісткової тканини у дорослих та дітей.

Дані літератури свідчать, що у дітей зубний вік корелюється з кістковим віком дитини, що дозволяє оптимально скласти план ортодонтичного лікування з урахуванням індивідуального морфофункціонального розвитку організму дитини. Саме тому підвищення ефективності діагностики і лікування аномалій зубощелепової системи у дітей в період змінного прикусу шляхом опрацювання новітніх світових методик визначення біологічного віку дитини й зубного віку зокрема та їх взаємозв'язку зі станом кісткової тканини і формуванням зубів є своєчасним і актуальним дослідженням.

Зв'язок теми дисертації з державними чи галузевими науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота виконана згідно з планом науково-дослідних робіт кафедри стоматології дитячого віку Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького на 2015-2019 рр. “Оцінка стоматологічної захворюваності дітей з урахуванням еколого-соціальних аспектів та ефективності профілактики карієсу та хвороб пародонта” (державний реєстраційний номер 0115U000037) та “Сучасні підходи до профілактики та лікування основних стоматологічних захворювань у дітей Львівщини з урахуванням соматичної патології та еколого-соціальних умов проживання” (державний реєстраційний номер 0120U002144). Здобувач є одним із співвиконавців фрагментів роботи.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, що сформульовані в дисертації, їх достовірність.

Сформульовані у дисертації положення, висновки та практичні рекомендації аргументовані і повністю відповідають поставленій меті, мають як теоретичне та і практичне значення, ґрунтуються на використанні адекватних щодо поставлених завдань клінічних, рентгенологічних, денситометричних методах дослідження.

Статистична обробка отриманих результатів виконана згідно принципів доказової медицини та здійснювалась із використанням програмного забезпечення R Studio v. 1.1.442 та R Commander v.2.4-4. Адекватність обраних методів дозволяє оцінити одержані результати, основні наукові положення та висновки проведені досліджень Ісаковою О.О. як достовірні.

Нові науково обґрунтовані теоретичні та практичні результати проведених здобувачем досліджень.

Уперше проведений порівняльний аналіз зубного віку, визначеного за допомогою методу Cameriere та хронологічного віку дітей у період змінного прикусу на території сучасної України. Уточнено та модифіковано формулу лінійної регресії Cameriere для дитячого населення України.

Уперше проведений денситометричний порівняльний аналіз змін у кістковій тканині дітей у період змінного прикусу з відповідністю до зубного віку .

Уперше буде запропонований алгоритм обстеження дітей у період змінного прикусу з метою узгодження плану лікування та запобігання розвитку можливих патологій з відповідністю до біологічного віку дитини, визначеного за сучасними методиками, а саме методом Cameriere et al. та денситометричному аналізі кісткової тканини дитини в даний період розвитку, враховуючи зміни рентгеноморфометричних показників кісткових структур нижньої щелепи.

Оцінка змісту дисертаційної праці.

Дисертація викладена на 160 сторінках комп'ютерного набору, з яких 114 сторінок займає основний текст, і складається з вступу, огляду літератури, опису матеріалу та методів дослідження, 3 розділів власних досліджень, аналізу та узагальнення отриманих результатів і висновків. Список використаних джерел складається із 176 найменувань, серед яких 44 кирилицею та 132 латиницею. Робота ілюстрована 30 рисунками та 50 таблицями.

У вступі автором обґрунтовано вибір теми дослідження, наведено низку невирішених питань, поставлено мету та задачі дослідження, сформульовано наукову новизну, практичне значення роботи, вказано на особистий внесок автора.

Розділ 1. Огляд літератури складається з трьох підрозділів, які повністю розкривають суть проблеми. Проведений аналіз даних вітчизняних і закордонних літературних джерел щодо особливостей визначення вікових та морфологічних ознак розвитку зубощелепної системи дитини за різними показниками.

Зауваження. У підрозділі 1.3 доцільно було акцентувати увагу на невирішені питання, щодо визначення вікових та морфологічних ознак розвитку зубощелепної системи дітей у різних вікових періодах.

Розділ 2 «Об'єкт та методи дослідження». У розділі, який складається із 5 підрозділів, описані: загальна характеристика обстежених пацієнтів, методики визначення зубного віку дітей за формулою Cameriere, визначення морфометричних показників кісткової системи зубо-щелепного комплексу дитини, визначення морфометричних показників кісткової системи зубо-щелепного комплексу дитини, проведення денситометрії п'яткової кістки у дітей та статистичні методи дослідження.

У трьох розділах власних досліджень проведено визначення зубного віку 108 дітей віком 6-13 років за методом Cameriere у порівнянні з календарним віком дітей, що проживають у львівському регіоні, вивчено стан кісткової системи зубощелепового комплексу у дітей провівши порівняльний аналіз рентгенологічних індексів структур нижньої щелепи у віковому аспекті та оцінку динаміки показників формування кісткової тканини щелеп у дітей. Проведено визначення мінеральної щільності кісткової тканини дітей шляхом ультразвукового денситометричного дослідження п'яткової кістки та аналіз кореляції показників рентгенологічних індексів щелеп та денситометрії п'яткової кістки у віковому аспекті.

Автор встановила, що визначення морфометричних рентгенологічних індексів для оцінки стану кісткової тканини щелеп у дітей в період змінного прикусу дає можливість виявити та оцінити реструктуризацію та формування кісткової тканини в різні вікові періоди розвитку дитини, а у період активного прорізування багатокореневих зубів супроводжується вираженими змінами індексних показників при рентгенологічному дослідженні щелеп у дітей. Підтверджено, що найбільш активна фаза процесів перебудови та формування кісткової тканини розпочинається у віці 10-11 років. Разом з тим, результати дослідження показали, що зубний вік, як один з маркерів біологічного віку дитини, часто не відповідає хронологічному (календарному) віку дитини.

Розділ 6. Аналіз та узагальнення результатів дослідження. Підсумовує проведені дослідження. Послідовність викладення матеріалу дозволяє акцентувати увагу на наукових і практичних досягненнях автора.

Висновки, їх 5, аналізують результати проведених досліджень у відповідності до поставлених задач дослідження, викладені конкретно, обґрунтовано, наведені кількісні показники.

При ознайомленні з дисертаційною роботою встановлені окремі зауваження та дискусійні питання

У процесі рецензування виникли деякі зауваження, які були враховані здобувачем. Зустрічаються поодинокі друкарські описки та невдалі стилістичні вислови, які не мають принципового значення, зауваження не зменшують

теоретичного та практичного значення роботи, мають рекомендаційний характер і суттєво не впливають на результати досліджень.

В плані дискусії пропоную дисертантці надати пояснення з деяких питань:

1. Поясніть, у чому полягає уточнення та адаптація формули визначення зубного віку у дітей за методом Cameriere саме для українських дітей?
2. Чи аналізували Ви біологічний вік дітей за ростом і масою тіла?
3. На Вашу думку, ризик виникнення зубощелепних аномалій і деформацій у дітей вищий коли зубний вік відстає від паспортного чи коли зубний вік випереджає паспортний?

Повнота викладення матеріалів дисертації в опублікованих працях.

За темою дисертації опубліковано 9 наукових робіт, з них 4 статті у фахових виданнях рекомендованих МОН України, 1 стаття в іноземному виданні англійською мовою, що індексується у базі Scopus, 1 стаття у науковому виданні України та 3 публікації у збірниках тез конференцій з міжнародною участю проведених в Україні та Італії.

Особистий внесок здобувача в одержанні результатів, що виносяться на захист.

Дисертаційна робота є особистим науковим дослідженням здобувача.

Автором проведено патентно-інформаційний пошук та аналіз наукової літератури за темою дисертації. Спільно із науковим керівником визначено мету та завдання дослідження. Автор виконала клінічні дослідження, систематизувала та проаналізувала отримані результати, сформулювала наукові висновки.

Дисертаційна робота оформлена у відповідності до вимог, результати досліджень обґрунтовані і їх достовірність не викликає сумнівів.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації). фальсифікації).

Результати первинної перевірки програмним забезпеченням щодо наявності текстових співпадінь, дають можливість констатувати, що загальна унікальність (оригінальність) авторських даних у представленій роботі

становить 96%, що дозволяє їх оцінити задовільно в контексті літературних посилань щодо публікацій та інтернет-ресурсів.

Використання ідей, результатів дослідження, наукових і навчально-методичних праць інших авторів мають адекватні посилання на відповідне джерело. У дисертаційній роботі Ісакової О.О. «Особливості формування постійних зубів у дітей з визначенням їх зубного віку залежно від структурно-функціонального стану кісткової тканини щелеп і скелету» на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 221 – Стоматологія (галузь знань 22 – «Охорона здоров'я»), на момент проведення не виявлено ознак плагіату і відповідає вимогам академічної доброчесності. (Довідка № 65/2023 про проведення первинної експертизи на наявність плагіату)

Висновок

Кваліфікаційна наукова робота Ісакової Ольги Олексіївни «Особливості формування постійних зубів у дітей з визначенням їх зубного віку залежно від структурно-функціонального стану кісткової тканини щелеп і скелету» відповідає вимогам, які зазначені у Порядку присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її автор заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 221 «Стоматологія», галузі знань 22 «Охорона здоров'я»

Рецензент,

професор кафедри ортодонції Львівського

національного медичного університету імені Данила

Галицького МОЗ України,

доктор медичних наук, професор

Мірчук Б.М.

Підпис професора Мірчука Б.М. засвідчую,

вчений секретар, Львівського національного

медичного університету імені Данила

Галицького МОЗ України

кандидат філологічних наук, доцент

Ягело С.П.